

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן

פשעים נגד הפטריארכיה
פיתרון בנקודות של מועד א', תשס"ט

3.2.2009

ד"ר צבי טריגר

הפיתרון שלפניכם הוא לצורכי לימוד בלבד. את תשובתכם צריך היה לבסס על כל חומרי הלימוד הרלבנטיים, לרבות חקיקה, פסיקה, ספרות והחומר שנלמד בשיעורים.

שאלה ראשונה (50% עד שלושה עמודים)

1. על-פי המשפט הרומי (35 נקודות):

א. סקירת החברה הרומית בתקופה הנדונה – היותה חברה פטריארכלית ומאפייניה; הפאטר פאמיליאס וסמכויותיו.

ב. סקירת עבירת הניאוף לפי המשפט הרומי – תוך חלוקה לשתי תקופות (לפני הלקס יוליה ולאחריו); העונש שמוטל על האשה הנואפת ועל הגבר שאיתו היא נואפת.

ג. כיצד מיישמים את הכללים שלמדנו על המקרה שמתואר בכתבה – בשים לב לכך שמה שמייחד את המקרה המתואר בכתבה הוא שדווקא המאהב הוא זה שתוקף את הבעל הנבגד. בכך המאהב פוגע פגיעה נוספת בבעל – יש לדון: (1) בסוגיית הכבוד ובפגיעות שנעשו כאן (אורית קמיר/"שאלה של כבוד", אנדריאה דבורקין/"משגל", וכו').

(2) בהיותה של רומי תרבות בושה על המשתמע מכך לענייננו (כך למשל, האם הבעל בכלל ירצה שיוודע בציבור שנבגד וגם הותקף ע"י המאהב?)

(3) בונוס – דיון בפיזור החברתי של הכוח בסיפור (לדוגמא, מרקס טוען לריכוז בידי מוסדות ובענייננו – המשפחה והבעל כמייצג שלה, בעוד שפוקו טוען שכל אחד יכול להפעילו כאסטרטגיה – כמו המאהב הדוקר בענייננו).

(4) בונוס – גילם של הגברים בסיפור.

ד. קולה של האשה לא נשמע כאן, כאילו היא כלל לא צד לסיפור – יש לפרט בנוגע ליחס הרכושי אל האשה, שימוש בגופה כאמצעי לכינון מערכות יחסים בין גברים כאשר עמדתה ורצונותיה לא רלבנטיים והסכסוך הוא בין שני הגברים בלבד.

2. על-פי המשפט הישראלי (15 נקודות):

- א. דיון בהגנת הקינטור – פס"ד אזואלוס; ביקורתה של קמיר על פסה"ד; פס"ד נג'אר; פס"ד כרמלה בוחבוט ופס"ד פלונית.
- ב. כיצד מיישמים את הגנת הקינטור במקרה זה – מי שתקף בשעת גילוי מעשה הניאוף הוא דווקא המאהב ולא הבעל; יש לאבחן את עובדות המקרה מפסה"ד אזואלוס ונג'אר – אין כאן רצח אלא יש להקיש מקנטור למצבנו.
- ג. יש לשאול, האם החברה תתייחס למאהב-דוקר כפי שהתייחסה לבעל-רוצח בפס"ד אזואלוס? כיצד מיישמים כאן את פס"ד אזואלוס ותפיסת הכבוד של "הישראלי המצוי"?
- ד. בונס – דיון בלשון הכתבה כממחישה את סוגיית הכבוד מבחינה חברתית – "דווקא המאהב הוא שפגע בבעל", כלומר הכתבה רומזת שכבודו של הבעל נפגע פעמיים: גם מן הניאוף, וגם מכך שלא הבעל היה זה שתקף.

שאלה שנייה (50% עד שלושה עמודים)

1. האם קונפליקטים דוגמת אלה המתוארים בסרט יכולים היו להיות מנת חלקו של גבר שאוהב גברים או של אישה שאוהבת נשים בתקופת יוון העתיקה? נמקו את תשובתכם/ן בהסתמך על חומרי הקורס הרלבנטיים (25 נקודות).
- א. הסדרה דתית של האיסור על משכב זכר מול הסדרה חברתית נורמטיבית – ביוון העתיקה היחס ליחסים בין גברים אינו דתי, וזאת בניגוד למשפט העברי, כפי שנלמד בכיתה וכפי שמתואר בסרט. מחד גיסא, מהמשפט העברי עולה שהתרבות היהודית היא תרבות אשם – הציות לחוקי המשפט העברי הוא לא בגלל הפחד מביוש אלא מכיוון שמדובר בחטא דתי שגורר ענישה חמורה.

מאידך גיסא, מהסרט עולה שהקהילה החרדית, בדומה קצת ליוון, היא בעלת מאפיינים של תרבות בושה, המתווספים על האשם שחשים המשתתפים בסרט. ב. ההסדרה של יחסים חד-מיניים ביוון קשורה לשאלות של כבוד וגבריות. כך, יחסים בין גברים כשלעצמם אינם אסורים, כל עוד הם מתקיימים במסגרת מוסד הפדרסטיה: חינוך נערים וילדים על-ידי גברים בוגרים. היה עליכם/ן לדון בחלוקת התפקידים בין ה"אוהב" וה"אהוב", במגבלות ובכללים (בעוד שהאיסור הדתי יהודי הוא גורף, ביוון הדגש הוא על התפקידים שמבצע כל אחד מהצדדים (אקטיבי/פסיבי); גבר בוגר שנחזר היה מבוויש, נחשב "נשי" וכו').

ג. דיון במאמריהם של אמיר אור ודיויד הלפרין.
ד. היה צריך להשוות בין האיסור על משכב זכר לאיסור על יחסים בין נשים בדין העברי ובמשמעותו החברתית פטריארכלית – האיסור על יחסי נשים הוא מדרבנן, לא מדאורייתא, והעונש עליו חמור הרבה פחות, כמו גם ההתייחסות החברתית אליו (מצד שני רואים בסרט שכיום הקהילה החרדית רואה גם יחסים אלו בחומרה).
ה. דיון במצב הנשים ביוון – המאמר של קנטרלה ושירתה של סאפפו; תפיסת האישה כ"חסר" לפי הקובץ ההיפוקרטי וכו'.

2. נתחו את דרך התמודדותו של ישראל לפי תפיסת הכוח המרקסיסטית ולפי תפיסת הכוח של פוקו, כפי שנלמדו בקורס. בתשובותיכם/ן, השוו בין שתי דרכי ההתבוננות השונות, המרקסיסטית והפוקואינית, על בחירותיו של ישראל (25 נקודות).

א. לפי תפיסת הכוח המרקסיסטית:

(1) הכוח כחזקה (possession): לישראל לא היה הכוח. מי שמחזיק

בכוח הוא בעל הסמכות הדתית.

(2) מתרכז במוסדות, במקרה הזה האב, הרבנים.

(3) דיכוי והגבלה של חסרי הכוח בידי בעלי הכוח: ההומואים נאלצים

לוותר על חיים בגלוי ולאמץ אורח חיים הטרוסקסואלי.

(4) תנועה חד-סטריית: מלמעלה למטה

(5) האינדיבידואל – סביל

6 מערכת יחסים מדכא-מדוכא

ב. לפי תפיסת הכוח של פוקו:

- 1) הכוח כאסטרטגיה, הוא מתבצע ללא הרף: האם אפשר לראות בבחירתו של ישראל לעזוב את הקהילה החסידית כביטוי לכך?
- 2) מתרכז בצורות מקומיות (למשל, במשפחה, בבית הספר, בכנסייה/בית הכנסת, בכל מקום שמתחולל בו מאבק אידאולוגי).
- 3) אמצעי דיכוי והגבלה שיש להם גם השפעה פרודוקטיבית, חיובית, יצרנית (מצעד גאווה, מוזיקת בלוז) – ישראל בחר לעזוב, ולהתפרנס מהדרכת סיורים תיירותיים בשכונות החרדיות של ברוקלין, תוך ניצול היכרותו האינטימית עם התרבות הזו, שבה גדל ומתוכה יצא.
- 4) תנועה דו-סטריית: מלמעלה למטה ומלמטה למעלה
- 5) האינדיבידואל – פעיל
- 6) מערכת יחסים בצורת רשת או שרשרת (סבתא סורגת)

בהצלחה!